

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Статтю присвячено інноваційним стратегіям управління підприємства. Наведені найбільш значущі проблеми формування ефективних інноваційних стратегій розвитку підприємства. Проаналізовані етапи алгоритму формування інноваційної стратегії. Виділені ключові елементи. Запропоновано напрями вдосконалення механізмів формування інноваційних стратегій.

Ключові слова: інноваційна стратегія, розвиток підприємства, інноваційні ризики, кваліфіковані кадри, законодавча база.

Постановка проблеми. Розвиток підприємства можливий лише за його постійного пристосування до змін зовнішнього середовища. Орієнтація світової економіки на інноваційних шлях розвитку примушує вітчизняним підприємствам відповідати новим умовам господарювання. Безперервне стимулювання інноваційного розвитку, тобто інвестування у власні дослідження, інноваційно-комунікаційні технології, маркетинг, дизайн, навчання персоналу, придбання нових розробок, обладнання є ефективним засобом підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теоретичних і практичних аспектів стратегічного управління інноваційним розвитком присвячені наукові розробки відомих українських і зарубіжних учених таких як: Л. Водачек, О. Волков, А. Гриньов, М. Денисенко, И. Мухарь, Г. П'ятницька, І. Павленко, Б. Санто, В. Ткаченко, Р. Фатхтудінов, В. Чубай, А. Юданов, К. Янковський.

Метою статті є необхідність визначення та теоретико-методологічного обґрунтування чинників та можливих напрямків стратегічного інноваційного розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу. Розширене відтворення інноваційного процесу в усіх сферах багатогранної діяльності підприємства, раціональне залучення інноваційного потенціалу з метою забезпечення конкурентоспроможності потребує формування механізму стратегічного інноваційного розвитку, використання якого на протигагу стихійному інтуїтивному пошуку напрямів інноваційного розвитку дозволить не тільки підвищити результативність інноваційної діяльності, а і надасть потужні можливості для підвищення ефективності функціонування підприємств в умовах нестабільного економічного середовища.

Проблеми економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності в умовах інформаційно-технологічної революції можуть бути вирішені за допомогою ефективних стратегій інноваційного розвитку. Саме послідовна інноваційна стратегія зумовила високу якість життя, національну безпеку, охорону довкілля та високий технічний рівень розвинених країн світу. Отже, мова йде не просто про одноразове використання нововведень для досягнення миттєвих переваг, а й про неперервний, детально спланований стратегічний інноваційний розвиток, який формує методи та засоби управління інноваціями та дозволить підпорядкувати впровадження інновацій загальним цілям, перетворюючи інтенсивне впровадження інноваційних процесів у фактор економічного зростання.

У світі формується новий тип суспільства, який базується на знаннях та інформації й орієнтується на управлінні інноваціями. У змаганнях між країнами, економічними регіонами, компаніями перемагає той, хто зумів адаптувати свою стратегію розвитку до особливостей зовнішнього середовища, досягнув успіхів у комерціалізації інновацій. Тому формування економічної стратегії для суб'єктів господарювання є одним з основних чинників, що забезпечує їхнє ефективне функціонування в умовах глобальної конкуренції. Основною її складовою, яка узгоджена за цілями і термінами реалізації, є стратегія у сфері створення і використання інновацій [1, с. 134].

Стратегічне управління інноваціями є складовою інноваційного менеджменту. Воно вирішує широкий спектр питань планування та реалізації інноваційних проектів і програм, які розраховані на якісні зміни в діяльності організації на ринку, у виробництві або в соціальній сфері організації.

Поняття «стратегія» у сучасному розумінні – це сукупність всіх дій управлінського характеру, спрямованих на зміцнення позицій організації (підприємства, корпорації) і задоволення споживачів, які сприяють досягненню місії та цілей організації.

Стратегія – це комплексний план, що орієнтує організацію не на сьогоднішній день, а на перспективу.

Метою стратегії є забезпечення не стільки поточного успіху, скільки прискореного постійного розвитку організації в умовах конкуренції, лідерства на ринку.

Інноваційна стратегія – один із засобів досягнення цілей організації, який відрізняється від інших засобів своєю новизною, передусім для даної організації, для галузі ринку, споживачів, країни в цілому.

Вибір ефективної стратегії інноваційного розвитку стає основою успіху інноваційної діяльності. Тільки правильна стратегія невпинного інноваційного просування вперед дає шанси не тільки утримати, але і поліпшити позиції підприємства. Стратегій підприємства може бути безліч, але всі вони базуються на стратегічних альтернативах [2]:

- обмежене зростання підприємства;
- зростання;
- скорочення.

Інноваційний тип обраної стратегії за своєю спрямованістю належить саме до перших двох типів зазначених стратегічних альтернатив, а тому, найчастіше науковці, досліджуючи альтернативні шляхи інноваційної стратегії на підприємстві, розподіляють її різновиди в межах двох основних груп: активна (наступальна, експансивна), пасивна (адаптивна), або наступальна і оборонна [3], створюючи при цьому нові класифікації типів інноваційних стратегій, поява яких з одного боку свідчить про відсутність повністю завершених поглядів щодо формування інноваційних стратегій на підприємствах, а з іншого призводять до труднощів процесі їх реалізації, значно знижуючи ефективність нововведень, унеможливаючи формування загальної єдиної моделі інноваційної стратегії, єдиного механізму стратегічного інноваційного розвитку.

На практиці підприємство рідко дотримується незмінно однієї і тієї самої стратегії, як і стратегії в «чистому вигляді», використовуючи чисельні модифікації інноваційних стратегій, комбіновані інноваційні стратегії як найбільш ефективні у випадках закріплення позицій та переходу з захисної до інноваційної стратегії наступального типу.

Важливим є розгляд проблемних питань формування інноваційних стратегій розвитку підприємств та визначення основних напрямів удосконалення механізмів формування інноваційних стратегій.

До найбільш значущих проблем формування ефективних інноваційних стратегій розвитку підприємства можна віднести:

- недостатньо розробленість підходів до достовірної оцінки ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства;
- недостатній рівень вивчення галузевого інноваційного ринку при виборі конкурентоздатних напрямів інноваційного розвитку підприємства;

- відсутність ефективної системи управління підприємством;
- недостатньо розробленість методів прогнозування життєвих циклів інновацій;
- обмеженість власних інвестиційних ресурсів і неефективне фінансове планування при реалізації інвестиційних стратегій;
- незабезпеченість отримання максимальної віддачі від конкурентоздатних інвестицій в умовах розвитку вітчизняних промислових технологій;
- відсутність комплексної методики оцінки інноваційних ризиків при формуванні інноваційних стратегій;
- брак кваліфікованих кадрів;
- недосконалість законодавчої бази.

В основі розробки інноваційної стратегії мають лежати стратегічні управлінські рішення, які:

- орієнтовані на майбутнє і на постійні зміни середовища;
- пов'язані із залученням значних матеріальних ресурсів, широким використанням інтелектуального потенціалу;
- характеризуються гнучкістю, здатністю адаптуватися до змін ринкових умов;
- враховують неконтрольовані організацією зовнішні чинники.

Розробка стратегії інноваційного розвитку передбачає прийняття стратегічних завдань, оцінку можливостей та ресурсів для їх виконання; аналіз альтернатив; підготовку конкретних програм, проектів, бюджетів; оцінку сильних та слабких сторін діяльності суб'єктів зі врахуванням обраних цілей. Аналізується стан розвитку науково-інноваційної сфери, види існуючих науково-інноваційних структур, напрями їх діяльності та можливість конкуренції між ними, перспективи розвитку. Обираються фактори, що приймаються за основу для з'ясування інноваційної стратегії [4;с. 140].

Для того, щоб визначити, яку обрати стратегію інноваційного розвитку, необхідно виконати певну послідовність дій:

Місія підприємства → оцінка рівня нестабільності середовища → вибір методології управління → аналіз стратегічного рівня за результатами анкетування → аналіз зовнішнього середовища, виявлення сильних та слабких сторін підприємства → тенденції розвитку галузі → SWOT-аналіз середовища підприємства → розроблення альтернатив інноваційної стратегії → вибір стратегії інноваційного розвитку підприємства.

Отже, стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства не обмежується вибором інноваційної стратегії. Йому передують деталізований аналіз можливостей та перешкод щодо реалізації інноваційних цілей, успіх якого залежить від встановлення оптимального переліку зовнішніх і внутрішніх чинників. Останні, відтак, повинні відображати організаційні, економічні, технологічні, культурні аспекти функціонування підприємства.

Подальші дослідження полягають у розробці аналітичних методів для адекватної оцінки зовнішніх і внутрішніх чинників вибору інноваційної стратегії, які враховують особливості діяльності вітчизняних підприємств, їх організаційну й фінансову спроможність, технологічну відсталість системних тенденцій інноваційного розвитку в світовій економіці. Адже, суттєве підвищення ефективності інноваційного підприємництва може бути досягнуто за рахунок активізації і стимулювання позабюджетних джерел фінансування інноваційної діяльності створення системи венчурного фінансування. При цьому вона повинна створюватись із застосуванням так званої «селективної» політики - державної політики з активним залученням приватного, у тому числі й іноземного, капіталів, реалізації і впровадження цільових інноваційних програм.

Постійний розвиток персоналу компанії і його стимулювання позитивно впливає на формування інноваційної стратегії і розвиток компанії. В той же час на вітчизняних підприємствах спостерігається дефіцит кваліфікованих робітників, викликаний відтоком фахівців за рубіж а зниженням якості освіти [5;с. 16-20]. В зв'язку з цим перспективний напрям розвитку освіти повинен бути пов'язаний з розвитком інженерно-економічних

спеціальностей, в результаті фахівець не тільки отримає навички в управлінні підприємством, а й розумітиме технологічні особливості виробничого процесу та можливості його удосконалення.

Висновки. Формування механізму стратегічного інноваційного розвитку потребує дослідження не тільки зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на інноваційну діяльність підприємства, але й аналізу структури інноваційної стратегії, яка дозволить окреслити систему можливих напрямів інноваційного розвитку підприємства, визначити методи та засоби вибору типу інноваційної стратегії.

Список використаної літератури

1. Гріфін Р., Яцура В. Основи менеджменту: Підручник Львів: Бак, 2001. 624 с.
2. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика: учеб.-практ. Пособие. М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем», «ГНОМ-ПРЕСС», 1998. 384 с
3. Ткаченко В.А. Основы конкурентных преимуществ и инновационного развития. Монография. Д.: ДУЭП, Монолит, 2008. 476 с.
4. Капітан І.Б. Формування стратегічного управління інноваційною діяльністю підприємств на засадах маркетингу. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 11 (65). С. 137-143.
5. Кириченко О. А. Системний розвиток інноваційної діяльності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 11. С. 16-20.

REFERENCES

1. Griffin R., Yatsura V. (2001). *Osnovy menedzhmentu: Pidruchnyk* [Fundamentals of Management: Textbook] Lviv: Bak.
2. Yudanov A. Yu. (1998). *Konkurentsiya: teoriya y praktyka: ucheb.-prakt. Posobyе*. [Competition: theory and practice: textbook. Manual]. Moscow: Association of Authors and Publishers «Tandem», «GNOME-PRESS».
3. Tkachenko VA (2008). *Osnovy konkurentnykh preymushchestv y innovatsyonnoho razvytiya*. Monohrfyia. D.: DUЭP, Monolyt [Fundamentals of competitive advantage and innovative development. Monograph]. D.: DUEP, Monolith.
4. Captain IB (2006). *Formuvannia stratehichnoho upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu pidpriemstv na zasadakh marketynhu* [Formation of strategic management of innovative activity of enterprises on the basis of marketing] *Actual problems of economy*. № 11 (65), 137-143.
5. Kirichenko OA (2011). *Systemnyi rozvytok innovatsiinoi diialnosti* [System development of innovation]. *Investments: practice and experience*, № 11, 16-20.

НАСАД НЕОНИЛА ВИКТОРОВНА. ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ. *Статья посвящена инновационным стратегиям управления предприятия. Представлены наиболее значимые проблемы формирования эффективных инновационных стратегий развития предприятия. Проанализированы этапы метода формирования инновационной стратегии. Выделены ключевые элементы. Предложены направления усовершенствования механизмов формирования инновационных стратегий.*

Ключевые слова: *инновационная стратегия, развитие предприятия, инновационные риски, квалифицированные кадры, законодательная база.*

NASAD NEONILA. INNOVATIVE ENTERPRISE MANAGEMENT STRATEGIES. *The article is devoted to innovative management strategies of an enterprise. The most significant problems of the formation of effective innovative strategies for enterprise development are presented. The stages of the method of forming an innovative strategy are analyzed. Key elements*

are highlighted. The directions of improving the mechanisms for the formation of innovative strategies are proposed.

Key words: *innovation strategy, enterprise development, innovation risks, qualified personnel, legal framework.*